

Republika e Kosovës
Republika Kosovo / Republic of Kosovo
Prokurori i Shtetit/ Državni Tužilac/ State Prosecutor
Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit/ Kancelarija Glavnog Državnog Tužioca/ Office of
the Chief State Prosecutor

UPUTSTVO

***O ULOZI I DOPRINOSU DRŽAVNOG TUŽIOCA U ODMERAVANJU
KAZNE***

Priština
decembar 2020.

Državni tužilac u kontinuitetu mora ići u korak sa dešavanjima i politikama u zemlji, koje teže da poboljšaju krivično gonjenje i obezbede jednaku pravdu za sve. Ni Kaznena politika nije u tome izuzetak. Svi mi moramo podeliti breme dužnosti koja nam je poverena.

Aleksandër Lumezi

glavni državni tužilac

A. Lumezi

UPUTSTVO

o ulozi i doprinosu državnog tužioca u odmeravanju kazne

SADRŽAJ

I.	UVOD	2
II.	Osnovna načela uloge tužioca u sprovođenju Smernica o kaznenoj politici	3
1.	Smernice Vrhovnog suda o usklađivanju kaznene politike u zemlji	3
2.	Dužnosti i obaveze tužioca u sprovođenju Smernica o kaznenoj politici	4
3.	Odnos između elemenata krivičnog dela i otežavajućih okolnosti.....	5
III.	FAZA FORMALNE ISTRAGE	7
1.	Pribavljanje relevantnih podataka od okrivljenog	7
2.	Pribavljanje relevantnih podataka od žrtve/oštećene strane.....	10
3.	Imovina i svojina okrivljenog.....	11
IV.	OPTUŽNICA	12
V.	GLAVNI PRETRES	14
1.	Sporazum o priznanju krivice	14
2.	Argumentovanje okolnosti od značaja za odmeravanje kazne.....	14
3.	Završna reč	15
VI.	ŽALBA NA IZREČENU KRIVIČNU SANKCIJU	18
ZAKLJUČAK		19
PRILOZI:		20
	Kontrolna lista postupka pre podizanja optužnice.....;	21
	Primer optužnice - deo pozivanja na odmeravanje kazne.....;	23
	Primer završne reči - deo pozivanja na odmeravanje kazne;	25
	Primer žalbe na krivičnu sankciju.....	27

I. UVOD

Kancelarija glavnog državnog tužioca, u skladu sa članom 11. stav 5. Zakona o državnom tužiocu, donosi ovo Uputstvo u vezi sa ulogom i doprinosom državnog tužioca u odmeravanju kazne.

Ovo Uputstvo ima za cilj da tužiocima, korak po korak, predstavi uputstva, u vezi sa njihovim zalaganjima na daljem unapređenju kaznene politike u zemlji. Uputstvo je interni dokumenat za upotrebu od strane tužilaca i nije osmišljen u nameri da zameni Smernice koje je usvojio Vrhovni sud, već izlazi van njihovih okvira, time što ih dopunjuje delovima koji se konkretno odnose na dužnosti tužioca u ovom smeru.

Uloga državnog tužioca u odmeravanju kazne nije u dovoljnoj meri uređena Krivičnim zakonikom Republike Kosovo (u daljem tekstu: KZRK) i Zakonikom o krivičnom postupku Republike Kosovo (u daljem tekstu: ZKPRK). Tradicionalno, se odmeravanje kazne smatra područjem u kojem ulogu treba da ima samo sudija. Preovlađuje mišljenje da tužilac ima pasivnu ulogu; gotovo kao da tužilac ne postoji. Međutim, to nije slučaj u akuzatorskom sistemu, gde je sudija donosilac odluke, dok su tužilac i odbrana dužni da sudu obezbede informacije. Tek tada sud može utvrditi značaj okolnosti koje su stranke predočile i odlučiti o odgovarajućoj kazni. Trenutno pasivna uloga tužioca na Kosovu evidentna je od početne faze istrage pa sve do kraja glavnog pretresa. Možda je razlog tome što svi veruju da je najvažnije utvrditi da li je okrivljeni kriv ili je nevin. Upravo zbog toga su postupci za izračunavanje i izricanje kazne ostali donekle u senci. Sud skoro sve radnje određivanja kazne preduzima po službenoj dužnosti. Ova praksa je utemeljena na nepisanim pravilima kopiranim iz našeg prethodnog krivičnogpravnog sistema, kojem više nema mesta u sadašnjem krivičnompravnom sistemu.

II. Osnovna načela uloge tužioca u sprovođenju Smernica o kaznenoj politici

1. Smernice Vrhovnog suda o usklađivanju kaznene politike u zemlji

Smernice o kaznenoj politici predstavljaju ključni dokumenat, kada govorimo o odmeravanju kazne, koji je Vrhovni sud Kosova usvojio 14. februara 2018¹. Glavni ciljevi Smernica podrazumevaju:

- utvrđivanje polazne osnove za svako izračunavanje visine kazne;
- procenu i primenu relevantnih olakšavajućih i otežavajućih okolnosti; i
- objašnjenje okolnosti koje utiču na visinu kazne, sa jasnim i prikladnim obrazloženjem.

Smernice zapravo predstavljaju vodič čiji je cilj da uskladi pristup odmeravanju kazne širom Kosova i da kanališe diskreciono pravo suda. Smernice detaljnije objašnjavaju gorenavedene koncepte; ističući potrebu da se uključe u praksu kako bi se osiguralo jednako postupanje prema okrivljenima i pravične presude. U zemljama kao što su SAD, Velika Britanija, Irska itd, u kojima su takve smernice usvojene, iako u njima nisu obavezne prirode, tužilac se i dalje u svakom predmetu poziva na uputstva i preporuke date smernicama, kada teži postizanju određene kazne protiv okrivljenog.

2018. godine osnovan je Savetodavni odbor za kaznenu politiku koji nadgleda sprovođenje kaznenih politika na Kosovu i predlaže područja za dalja poboljšanja. Članovi Odbora su sudije svih nivoa, glavni državni tužilac, direktor Pravosudne akademije i predsednik Advokatske komore. Cilj je da pridobije informacije od svih zainteresovanih strana, kako bi se osiguralo da Smernice odgovore na zabrinutosti i na probleme na koje se naišlo u praksi odmeravanja kazni na Kosovu.

¹ Vrhovni sud Republike Kosovo, Smernice o kaznenoj politici, Priština 2018. Link: <https://supreme.gjyqesori-rks.org/korniza-ligjore/udhezimet-administrative/udhezimet/?cYear=2018>

Februara 2020. godine, Vrhovni sud je usvojio Vodič o izricanju novčanih kazni ² kako bi tim putem potpomogao jednoobrazno izračunavanje visine novčanih kazni. Metodologija za izračunavanje visine novčanih kazni korišćena u ovom Vodiču osiguraće da, poput kazne zatvora, novčane kazne služe svrsi sprečavanja kriminaliteta.

U skladu sa odredbama Krivičnog zakonika, sistem izračunavanja visine novčane kazne uzima u obzir imovno stanje okrivljenog, kao okolnost prilikom određivanja visine novčane kazne - što će obezbediti individualizaciju kazne, kao drugo važno načelo krivičnog pravosuđa. Kalkulator visine novčane kazne osmišljen je sa namerom da ovo izračunavanje učini lakšim. Kalkulator je integrisan na internet stranicu SSK-a, odnosno na stranicama svakog suda i imaju mu pristup svi.³

Uprkos usvajanju ovih Smernica 2018. i 2020. godine, napredak u ovoj oblasti i dalje je ograničen. Da bi reforma kaznene politike napredovala, stranke moraju preuzeti aktivniju ulogu, a posebno tužioci moraju da pruže relevantne informacije kako bi sud mogao pravilno da odmeri kaznu.

Tužioci bi trebalo pažljivo da analiziraju Smernice o kaznenoj politici ali i sve druge Smernice koje je Vrhovni sud odobrio i usvojio u nastavku, kako bi se u svakom od tih dokumenata sagledala konkretna uloga tužioca, i nakon toga i primenila u praksi.

2. Dužnosti i obaveze tužioca u sprovođenju Smernica o kaznenoj politici

Tužilac treba da vodi postupak pribavljanja činjenica i dokaza od značaja za izračunavanje i određivanje preporučene kazne, prema Smernicama o kaznenoj politici, uključujući sve otežavajuće i olakšavajuće okolnosti. Tužioci se moraju postarati da su pročitali, shvatili i primenili načela Smernica, jer će im to dati veći kredibilitet na sudu. U tekstu samih Smernica Vrhovnog suda, ali i drugih specifičnih smernica, tužioci mogu naći praktične primere koji objašnjavaju:

² Vrhovni sud Republike Kosova, Poseban Vodič, Izricanje novčane kazne kao sankcije za krivična dela u skladu sa Krivičnim zakonikom Republike Kosovo, Priština 2020, za više pojedinosti vidi link: <https://supreme.gjyqesori-rks.org/korniza-ligjore/udhezimet-administrative/udhezimet/?cYear=2020>

³ Vidi link ovde i link svakog suda Republike Kosovo, pod zaglavljem „Informacije za stranke” <https://supreme.gjyqesori-rks.org/kalkulatori-i-gjokes/>

- olakšavajuće i otežavajuće okolnosti i kako se iste okolnosti različito primenjuju u zavisnosti od okolnosti konkretnog predmeta;
- težinu koja se može dati svakoj okolnosti i kako se otežavajuća ili olakšavajuća okolnost može smatrati nerelevantnom.
- podatke neophodne sudu da učiniocima dosudi meritornu kaznu;

Stoga bi tužioci trebalo pažljivo da pročitaju ove smernice, jer će im biti lakše da naprave razliku između bitnih i nebitnih okolnosti, s obzirom na to da one daju konkretne primere. Iz ovog razloga, ovo Uputstvo glavnog državnog tužioca ne mora da ponavlja ono što je već pojasnio Vrhovni sud. Ovo Uputstvo pomaže u identifikovanju područja na koja bi tužioci trebalo da se usredsrede, kada pripremaju svoje predmete i kada se pripremaju da obave razgovore sa svedocima.

Tužilac mora organizovati i izvesti dokaze, mora analizirati i biti spreman da argumentuje prihvatljivost i relevantnost dokaza. Stoga je aktivna uloga tužioca i rano angažovanje već od faze istrage i predstavljanja optužnice na sudu, u izvođenju svih potrebnih dokaza na sudu, od suštinske važnosti, jer u velikoj meri može izbeći potrebu da se izjavi žalba na odluku o kazni. Ako tužilac ne preuzme aktivnu ulogu, meritorna kazna neće moći da se odredi i izrekne, imajući u vidu da će sudu nedostajati ključni podaci koji bi doveli do takve kazne.

3. Odnos između elemenata krivičnog dela i otežavajućih okolnosti.

KZRK je u svojim stavovima i tačkama u različitim članovima propisao posebne okolnosti datog krivičnog dela, koje čine da ono bude kvalifikovano. Iste okolnosti mogu biti deo okolnosti obuhvaćenih članom 70. KZRK-a. Tužioci u svom pozivanju na otežavajuće okolnosti moraju da obrate pažnju da ne dupliraju otežavajuće okolnosti sa elementima krivičnih dela. Kao što navode i same Smernice o kaznenoj politici, te okolnosti „...su već uzete u razmatranje kada je zakonodavac odredio granicu kazne, propisane za dato krivično delo.”⁴ Takve situacije mogu biti povezane naročito sa posledicom krivičnog dela (povreda ili smrt), načinom izvršenja krivičnog dela (nasilje i pretnja), odnosom okrivljenog prema žrtvi (porodični odnos) ili čak funkcijom

⁴ Vrhovni sud Republike Kosovo, Smernice o kaznenoj politici, str. 30, Priština 2018.

okrivljenog (službeno lice). Međutim, u svom argumentu pred sudom, tužilac može i treba da se dotakne „nijansi“ u ovim okolnostima. Kada se, na primer, pozovemo na dela koja je počinilo službeno lice, ona mogu uključivati širok spektar zaposlenih koji bi mogli potpasti pod definiciju službenog lica, čime je od velike važnosti posebna funkcija na kojoj se jedno lice može nalaziti.

Primer: Ako je jedno krivično delo trgovine ljudima⁵ iz člana 165 KZRK-a, izvršilo službeno lice, npr. istražitelj kome je dat zadatak istrage krivičnih dela trgovine ljudima, ili socijalni radnik u slučaju maloletne žrtve, iako upletenost službenog lica predstavlja krivično delo iz stava 4. ovog člana, tužilac ovo može dodatno proširiti isticanjem uloge i specifične veze koju dato službeno lice ima u predmetu ili predmetima, dodatno pogoršavajući njegovu/ njenu odgovornost, imajući u vidu da isto predstavlja i povredu poverenja iz stava 2.10 člana 70 KZRK-a⁶.

Državni tužilac treba biti aktivno uključen u sve faze krivičnog postupka, počevši od prikupljanja informacija relevantnih za kaznu u fazi istrage; uključivanjem relevantnih podataka i okolnosti u slučaju podizanja optužnice; tokom glavnog pretresa i završne reči i u izjavljivanju pravnog leka nakon odluke suda. U nastavku sledi podela dužnosti i obaveza tužilaca tokom različitih faza postupka, koje pozivaju na njihovo aktivno učešće, kako bi se osiguralo izricanje pravične kazne. Objašnjenjem u nastavku osvrnućemo se na obaveze tužilaca, posebno sa stanovišta odmeravanja kazne, u skladu sa KZRK-om i ZKPRK-om. Ovaj elaborat detaljnije će oslikati korake koje tužilac treba da preduzme da obezbedi podatke i da ih predoči sudu, kako bi kazna koju sud izrekne odrazila stvarne okolnosti u vezi sa učiniocem.

⁵ Krivični zakonik br. 06/L-074 Republike Kosovo, član 165 [Trgovina ljudima], Službeni list Republike Kosovo, br. 2, Priština, 14. januar 2019.

⁶ Ibid. Član 70 [Opšta pravila o ublažavanju ili povećanju kazne] stav .2.10.

III. FAZA FORMALNE ISTRAGE

Obaveza je tužioca da tačno i u potpunosti utvrdi činjenice, počev od pretkrivične faze, i da isto nastavi tokom čitavog krivičnog postupka pa sve do njegovog okončanja.

Član 7 ZKPRK-a glasi: *Sud, državni tužilac i policija koji učestvuju u krivičnom postupku dužni su da istinito i potpuno utvrde činjenice koje su od važnosti za donošenje zakonite odluke.*⁷

Ovo je jedan od prvih članova ZKPRK-a koji, kada se pravilno pročita, pokazuje da su tužioci dužni da utvrde činjenice od značaja za sudsku odluku. Kada pogledamo članove Krivičnog zakonika koji se odnose na odmeravanje kazne i dalju razradu ovih odredaba u Smernicama o kaznenoj politici, vidimo jasno da su olakšavajuće i otežavajuće okolnosti takođe suštinski deo ove definicije. Tradicionalno, tužilac se usredsredio samo na okrivljujuće i oslobađajuće okolnosti. To je razumljivo kada se pozovemo na član 48. ZKPRK-a koji propisuje obavezu tužilaca da analiziraju okrivljujuće i oslobađajuće dokaze i okolnosti.⁸ Međutim, ovu odredbu ne treba čitati preusko, s obzirom na veliku ulogu koju olakšavajuće i otežavajuće okolnosti igraju u odmeravanju kazne.

Dužnost je tužioca da otkrije istinu. U skladu sa članom 7 Zakona o Državnom tužilaštvu i članom 49 ZKPRK-a, državni tužilac *je ovlašćen da zastupa javni interes pred sudom*. Pronalaženje istine tačnim utvrđivanjem činjenica postulat je dužnosti i nadležnosti državnog tužioca i kao takav poslužiće u postupku donošenja zakonite odluke. Tužilac mora osigurati da počinioци odgovaraju za svoja krivična dela. Štaviše, potpuno i tačno utvrđivanje činjenica dovodi do zakonite, adekvatne i osnovane kazne.

1. Pribavljanje relevantnih podataka od okrivljenog

Poštovanje prava okrivljenih u postupku i pribavljanje dokaza u skladu sa Glavom XVI ZKPRK-a takođe čine jednu od glavnih obaveza državnog tužioca.

⁷ Zakonik br. 04/L-123 o krivičnom postupku, član 7 [Opšta obaveza utvrđivanja potpunih i istinitih činjenica], Službeni list Republike Kosovo, br. 37, Priština, 28. decembar 2012.

⁸ Ibid. član 48, „*Državni tužilac dužan je da tokom istrage krivičnih dela uzme u obzir kako dokaze i činjenice koje terete okrivljeno lice, tako i one koje mu idu u prilog i da osigura da se istraga sprovodi sa punim poštovanjem prava okrivljenog lica i da dokazi nisu prikupljeni čineći povredu glave XVI ovog zakonika*”.

Član 121 ZKPRK-a daje tužiocu dužnost i nadležnost da pribavi sve relevantne dokaze koji će se koristiti u postupcima u nastavku.

Državni tužilac dobija sve dokumentovane dokaze od značaja u skladu sa zakonom ako je moguće pre svedočenja u prethodnom postupku.⁹

Za potrebe odmeravanja kazne, posebnu pažnju treba obratiti na lične i porodične podatke okrivljenog, kao i na finansijske, medicinske, imovinske i porodične podatke. Ove okolnosti mogu biti značajne ili beznačajne za istragu, ali su vrlo važne okolnosti kada se radi o kazni. Na osnovu izveštaja i analize sudskih odluka u vezi sa kaznenom politikom na Kosovu, ovo su okolnosti koje imaju veliki uticaj na ublažavanje kazne. Poseban akcenat treba staviti na važne podatke o finansijama i imovnom stanju okrivljenog. Ovo je veoma važno u svim predmetima:

- u kojima se odmerava ili razmatra izricanje novčane kazne od strane suda;
- u svrhu obeštećenja;
- u svrhu trajnog oduzimanja;

Finansijski podaci ili informacije uključuju:

- porez,
- zajmove,
- poslovne račune;
- podatke o vlasništvu; i
- kupovini sve imovine.

Za pravna lica, finansijski podaci ili informacije treba da uključuju:

- bankovne račune poslovne ili organizacione strukture koja uključuje pravno lice,
- godišnji bilans stanja i uspeha,
- zajmove itd.

Kao što se navodi u Vodiču o novčanim kaznama za krivična dela, ove informacije, kada su primljene i dostavljene sudu, obezbediće da, ako se izrekne novčana kazna, ona odgovara

⁹ Ibid. Član 121 [Prikupljanje dokaza pre davanja iskaza u prethodnom postupku].

finansijskoj situaciji okrivljenog i može da posluži kao način da ga odvрати od budućih krivičnih dela.

Preporučuje se upotreba kontrolne liste, jer ona pomaže da se pažnja tužioca usredsredi na važne okolnosti. Kontrolna lista se takođe može obezbediti za policijske istražitelje koje državni tužilac može ovlastiti da u njegovo/njeno ime obave razgovore sa svedocima. Za više detalja takođe možete pogledati Kontrolnu listu u prilogu ovog Uputstva.

Obaveza tužioca da pribavi gore navedene informacije dodatno je naglašena stavom 1. člana 154. koji glasi:

„U toku prvog ispitivanja od okrivljenog lica se traži da kaže svoje ... zanimanje i porodične prilike, da li je pismeno, stepen obrazovanja, da li ima lična primanja i kakvo mu je finansijsko stanje, da li se protiv njega odnosno nje vodi neki krivični postupak za neko drugo krivično delo...”¹⁰

Komentar Zakonika o krivičnom postupku, tokom dalje razrade ovog člana, navodi da su informacije dobijene tokom ove faze neophodne za dalji tok krivičnog postupka i za potrebe osuđujuće presude.¹¹

Tužilac je u najboljoj poziciji da ove informacije dobije direktno od okrivljenog i, ako je potrebno, da pozove okrivljenog da ih predoči. Međutim, važno je da tužilac uz pomoć javnih organa potvrdi istinitost ovih podataka. Javni organi su dužni da pruže potrebnu pomoć u pitanjima vezanim za istragu krivičnih dela.

Član 66 ZKPRK-a glasi:

„Svi javni subjekti su obavezni da državnom tužiocu, sudu i drugim nadležnim organima koji učestvuju u krivičnom postupku pruže potrebnu pomoć, posebno ako je reč o istrazi krivičnih dela ili pronalaženju izvršilaca.“

¹⁰ Ibid. Član 154, Ispitivanje okrivljenog lica tokom svedočenja u prethodnom postupku

¹¹ Prof dr sc Ejup Sahiti, prof dr sc Rexhep Murati, g. Xhevdet Elshani, Komentar na Zakonik o krivičnom postupku, Tom prvi, strana 422, decembar 2014, Priština.

Jedan od problema pravosudnog sistema na Kosovu je nedostatak centralizovanog sistema baze podataka, koji bi omogućio lak pristup informacijama važnim za konačan ishod jednog krivičnog predmeta, uključujući i odmeravanje kazne. Nedostatak podataka iz kaznene baze podataka predstavlja veoma izazovan problem za jednog tužioca, čiji će rad biti olakšan puštanjem ovog sistema u funkciju. U slučaju mlađih okrivljenih, tužilac treba da zatraži informacije od Probacione službe, o ličnim podacima okrivljenog, situaciji i porodičnim prilikama u slučaju da se date informacije ne mogu dobiti direktno od okrivljenog ili iz podataka policije. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija¹² predvideo je uključivanje Probacione službe, na zahtev suda, ali ne i na zahtev tužilačkog sistema. Probaciona služba je javni organ i njene usluge koristili su tužioci za maloletnike u maloletničkim pravosudnim postupcima, od koje su dobijali socijalnu anamnezu i izveštaj o prisustvu maloletnih učinilaca, u skladu sa Zakonikom o maloletničkom pravosuđu. S obzirom na aktuelne propise na Kosovu, dodatni korak koji tužilac može preduzeti je da zatraži od suda, pre izricanja kazne, izveštaj Probacione službe, kada tužilac veruje da bi takav izveštaj doprineo odmeravanju tačnije kazne. Izveštaj je koristan, jer često nedostaju informacije o okrivljenom a iste su ključne za procenu olakšavajućih i otežavajućih okolnosti okrivljenog. Međutim, to ne opravdava nečinjenje tužioca. Tužilac je i dalje odgovoran za pružanje takvih informacija, osim ako su okolnosti takve da zahtevaju dodatnu pomoć Probacione službe. Sud nije vezan zahtevom tužilaštva za angažovanje Probacione službe.

2. Pribavljanje relevantnih podataka od žrtve/oštećene strane

Izjava žrtve / oštećene strane, odnosno Izjava o šteti, u skladu sa članom 218 ZKPRK-a ¹³uzeta tokom istrage, mora se podneti sudu kao deo spisa predmeta i mora se uvek uzeti u obzir prilikom odmeravanja kazne. Žrtva ima priliku da tokom čitavog postupka dopuni ovu izjavu kako bi se uzela u obzir prilikom donošenja odluke o kazni i u svrhu obeštećenja.

Posledice krivičnog dela po oštećenu stranu moraju se uzeti u obzir jer su bitna okolnost za sud prilikom procene stepena krivične odgovornosti okrivljenog, prouzrokovane štete, bilo finansijske, psihološke ili fizičke, i sve to sem izjave žrtve i drugih relevantnih podataka, uključeno je u Izjavu

¹² Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, član 141, [Izveštaj pre izricanja alternativne kazne], Službeni list Republike Kosovo, br... 31, Priština, 28. avgust 2013,

¹³ Zakonik br. 04/L-123 o krivičnom postupku, član 218 [Izjavljivanje štete od oštećenog], Službeni list Republike Kosovo, br. 37, Priština, 28. decembar 2012.

o šteti. Sve ove okolnosti nisu relevantne samo za izricanje naloga za odštetu, već i za izricanje kazne. Ako je okrivljeni obeštetio žrtvu, ovo je jedna od olakšavajućih okolnosti koju treba uzeti u obzir prilikom odmeravanja kazne.

3. Imovina i svojina okrivljenog

U fazi istrage, tužilac mora prikupiti informacije o imovini okrivljenog. Kao što je gore objašnjeno, tužilac treba da zatraži pomoć od javnih vlasti u tačnoj identifikaciji takve imovine. Ako postoje dokazi da je imovina stečena izvršenjem krivičnog dela ili je korišćena za omogućavanje izvršenja krivičnog dela, imovina mora podlagati privremenom oduzimanju. Sve ove aktivnosti prethode postupku trajnog oduzimanja koji se odvija tokom glavnog pretresa kada se naredi trajno oduzimanje imovine stečene ili upotrebljene za omogućavanje krivičnog dela. Kao što je gore napomenuto, podaci o imovini okrivljenog takođe su potrebni da bi se odredila visina novčane kazne u slučajevima kada je KZRK predvideo takvu mogućnost. U skladu sa gore navedenim razmatranjima u vezi sa žrtvom, tužilac takođe mora da identifikuje potencijalnu imovinu za kompenzaciju žrtve, nakon prodaje trajno oduzete imovine.

Postoje posebna uputstva i priručnici u vezi sa privremenim i trajnim oduzimanjem, tako da ovo Uputstvo neće detaljnije zalaziti u ovaj aspekt, međutim ovaj kratak pregled dat je da bi se ukazalo na značaj koji ona ima u odmeravanju kazne.

IV. OPTUŽNICA

(uključivanje u optužnicu pitanja od interesa za odmeravanje kazne)

Ovaj deo posvećen je ne onome što bi optužnica u celini trebalo da sadrži, već uglavnom delu koji je od posebnog značaja za odmeravanje kazne i srodna pitanja.

Dobro sastavljena optužnica, zasnovana na potrebnim elementima zahtevanim zakonom, sa jasnim obrazloženjem svih traženih elemenata, neophodna je za potkrepljivanje tačnog izračunavanja i izricanja kazne.

Ako tužilac tačno opiše neophodne elemente, pravna kvalifikacija i definicija krivičnog dela ne bi trebalo da predstavljaju problem. Pravna kvalifikacija je najvažniji deo, s obzirom na to da će postupak izricanja kazne zasnovan na Smernicama o kaznenoj politici uvek polaziti od težine krivičnog dela. Stoga tačna kvalifikacija predstavlja polaznu osnovu kazne.

Obrazloženje za podizanje optužnice trebalo bi da bude jasno i zasnovano na dokazima koji potkrepljuju činjenice prikupljene tokom istrage. Za potrebe ovog Uputstva, važno je napomenuti da u obrazloženju optužnice tužilac mora, između ostalog, predočiti i otežavajuće okolnosti koje terete okrivljenog, kao i olakšavajuće okolnosti ako postoje. Tužilac mora pojasniti i obrazložiti uključene okolnosti, obrazlažući njihovu relevantnost i težinu u konkretnom predmetu. Razlog za to je činjenica da ista okolnost u delima različite prirode može imati različitu težinu. Detalji o tome opsežnije su dati u Smernicama. Stoga će delovi razrađeni u Smernicama poslužiti kao odličan orijentir za tužioce, o tome kako se mogu pozivati na olakšavajuće i otežavajuće okolnosti u optužnici ili drugim aktima.

Iako će tužilac tokom završne reči imati još jednu priliku da se osvrne na okolnosti koje utiču na odmeravanje kazne, uključivanje ovih okolnosti i pravilno obrazloženje istih u optužnici je važno. Razlog za to je što će sud biti u boljoj poziciji da odredi kaznu i da proceni da li ima dovoljno dokaza ili treba da zatraži dodatne informacije; na primer od Probacione službe. Uključivanje u optužnicu okolnosti koje su u datom trenutku dostupne, je posebno važno s obzirom na mogućnost priznanja okrivljenog na prvom saslušanju. U skladu sa članom 248, stav 4 nakon priznanja krivice, sudija „... *nastavlja sa izricanjem kazne, zakazuje ročište za utvrđivanje stvari od značaja za izricanje kazne...*” S obzirom na to da se priznanje krivice može izvršiti u ovoj ranoj fazi i ako sudija odmah pristupi izricanju kazne, odmeravanje kazne u tom trenutku bez dovoljnih podataka

o okolnostima relevantnim za odmeravanje kazne, kao što smo primetili u brojnim slučajevima, može dovesti do male i neadekvatne kazne, s obzirom na okolnosti okrivljenog, način izvršenja krivičnog dela i okolnosti žrtve. Ovo na kraju dovodi do odluke koja nije zadovoljavajuća po tužilaštvo i tužilac mora da preduzme sledeći korak - izjavljivanje žalbe na izrečenu krivičnu sankciju.

S druge strane, takođe postoji mogućnost da tužilac, u skladu sa stavom 2. istog člana, predloži sudu da u okviru ovlašćenja shodno stavu 4. zakaže posebno ročište za izricanje kazne (ročište radi utvrđivanja neke činjenice od značaja za kaznu) u kom slučaju tužilac, odbrana ali i sam sud može pružiti podatke i okolnosti od značaja za kaznu, uključujući kaznu zatvora, kao i podatke potrebne za izricanje novčane kazne ili alternativne kazne, ako je opravdano.

V. GLAVNI PRETRES

1. Sporazum o priznanju krivice

Tužilac treba da obezbedi da se svi gore navedeni razlozi uzmu u obzir u slučajevima kada postoji mogućnost sklapanja sporazuma o priznanju krivice. Tužilac je u obavezi da:

- konsultuje Smernice,
- preispita relevantne olakšavajuće i otežavajuće okolnosti primenjive u ovom procesu,
- uzme u obzir mogućnost trajnog oduzimanja;
- odredi obeštećenje za žrtve, i
- odredi dopunsku kaznu, koja se može primeniti

Tek tada tužilac može da da najbolju ponudu za okrivljenog. Iz ove procene, tužilac će znati polaznu osnovu krivičnog dela i kaznu koju može da predloži. Upravo ovo je razlog zašto je važno da tužilac poznaje Smernice, ali i praksu sudije, odnosno sudskog veća u takvim slučajevima.

Tužilac se takođe može konsultovati i sa glavnim tužiocem prilikom razmatranja Sporazuma shodno praksi datog tužilaštva u predlaganju sankcija u predmetima date prirode. Ako se ova doslednost nastavi i ubuduće, mogu se usvojiti i protokoli na nivou institucije o sankcijama koje se mogu predložiti shodno prirodi krivičnog dela - dokument koji bi mogao da posluži kao vodič za tužioce.

2. Argumentovanje okolnosti od značaja za odmeravanje kazne

S obzirom na činjenicu da će tužilac tokom glavnog pretresa biti usredsređen na odbranu tačaka optužnice, ispitivanje svedoka, izvođenje dokaza i argumenata u vezi sa datim predmetom, jasno je da vrlo malo vremena može posvetiti posebnim okolnostima koje mogu uticati na visinu kazne. Međutim, tužilac, svestan minimalne i maksimalne zaprečene kazne, sam stvara predstavu o tome šta bi bila meritorna kazna za učinioca, uprkos činjenici da je, naravno, sud taj koji donosi konačnu odluku. Znajući koje su to okolnosti koje sud u određenim slučajevima može uzeti u obzir pri odmeravanju kazne, imajući prethodnu sliku o njima, tužilac može, tokom argumentovanja dokaza

i okolnosti izvršenja krivičnog dela, staviti naglasak na relevantne okolnosti. Na taj način, tužilac će lakše uključiti i obrazložiti te okolnosti tokom završne reči.

3. Završna reč

U skladu sa članom 353 ZKPRK-a¹⁴ „*Državni tužilac u svojoj završnoj reči iznosi ocenu ...o činjenicama važnim za odluku, izlaže i obrazlaže svoj predlog ...olakšavajuće i otežavajuće okolnosti koje bi trebalo uzeti u obzir...*”

U dosadašnjoj praksi, u većini slučajeva predstavljanje posebnih otežavajućih i olakšavajućih okolnosti vrši se samo u retkim slučajevima, a čak i tada se to čini pukim isticanjem tih činjenica, kako otežavajućih tako i olakšavajućih okolnosti. Tužilac mora predstaviti i otežavajuće i olakšavajuće okolnosti i objasniti sudu njihovu relevantnost i težinu sa stanovišta tužioca.

S obzirom da član 70 Krivičnog zakonika propisuje opšta pravila za ublažavanje ili pooštavanje kazne, neophodno je obrazložiti otežavajuće ili olakšavajuće okolnosti. Sudska odluka će biti oštrija ili blaža u zavisnosti od tih okolnosti. Stoga će sud analizirati i proceniti otežavajuće ili olakšavajuće okolnosti tokom izračunavanja i izricanja kazne.

Neophodno je pridržavati se otežavajućih okolnosti propisanih Zakonikom (ukupno 13) a da bi one bili validne, mora se objasniti zašto ih treba smatrati otežavajućim okolnostima po okrivljenog.

Zakonik takođe predviđa olakšavajuće okolnosti (ukupno 13), a svaku od njih treba razmotriti kako bi se utvrdilo da li važi u konkretnom predmetu.

KZRK dozvoljava šire mogućnosti korišćenja drugih okolnosti koje nisu eksplicitno navedene u Zakoniku, navodeći da kada sud izrekne kaznu uzima u obzir, ali se ne ograničava, na sledeće okolnosti. Smernice o kaznenoj politici pozivaju se na neke od ovih okolnosti i objašnjavaju koliko su važne ili ne¹⁵:

¹⁴ Zakonik br. 04/L-123 o krivičnom postupku, član 353 [Završna reč državnog tužioca], Službeni list Republike Kosovo, br. 37, Priština, 28. decembar 2012.

¹⁵ Smernice o kaznenoj politici, Vrhovni sud (2018), vidi strane 100 i 135 za dalje upućivanje.

Tužioci moraju da shvate da ako su olakšavajuće i otežavajuće okolnosti već uključene u optužnicu, potrebno je manje rada na njihovom predstavljanju u završnoj reči. Ali to ne znači da ih ne treba pominjati. Tokom suđenja, tužiocu su jasnije određene okolnosti, posebno one koje se odnose na težinu krivičnog dela i / ili okolnosti povezane sa žrtvom. Upravo to je razlog što je tužilac u završnoj reči u boljoj poziciji da objasni te okolnosti u trenutku kada je sud mnogo više usredsređen na izricanje kazne nego na početku suđenja. Veoma je važno rezimirati otežavajuće i olakšavajuće okolnosti predmeta, jer će se upravo one koristiti prilikom izračunavanja i izricanja kazne. Ako tužilac ne rezimira otežavajuće i olakšavajuće okolnosti, sud neće imati jasnu sliku o okolnostima i kazna neće biti primerena. Drugi podjednako važan razlog za isticanje ovih okolnosti je taj što pružaju mogućnost tužiocu da vodi evidenciju, u slučaju potrebe za izjavljivanjem žalbe na izrečenu krivičnu sankciju.

Tužilac takođe ima priliku, nakon završne reči odbrane,¹⁶ da iznese svoje mišljenje i argument o olakšavajućim okolnostima koje je odbrana izričito predložila, ako ih tužilac smatra nerelevantnim ili manje relevantnim u poređenju sa otežavajućim okolnostima u datom predmetu.

Značaj isticanja okolnosti kazne zasnovan je i na činjenici da aktuelni ZKPRK ne predviđa posebno saslušanje za odmeravanje kazne, na kome bi ceo fokus suda bio na visini i vrsti kazne. Sudija istovremeno odlučuje o krivici i kazni. Izuzetak od ovoga je slučaj kao što je gore predstavljeno, kada sudija nakon priznanja krivice od strane učinioca, u bilo kojoj fazi postupka, ima mogućnost da zakaže posebno ročište za izricanje kazne, što znači da iako nije izričito propisano posebnim članom, Zakonik pruža takvu mogućnost. To ne isključuje mogućnost da se budućim izmenama ZKPRK-a takvo ročište bliže uredi. Takvo ročište omogućava sudovima da dobiju više informacija koje bi dovele do pravične i fer kazne. Obrazloženje koje daje tužilac takođe pomaže sudu da utvrdi da li je neka okolnost relevantna i kakvu bi težinu trebalo da ima u konačnoj kazni. Tužilac će takođe moći da iznese argumente protiv činjenica koje je predočila odbrana; da li ih tužilac smatra lažnim, nebitnim ili da li bi trebalo da imaju manju težinu prilikom određivanja kazne. Tužilac će takođe imati priliku da iznese svoje mišljenje o primenljivosti principa Smernica o kaznenoj politici.

¹⁶ Zakonik br. 04/L-123 o krivičnom postupku, član 355 [Završna reč i primedbe u ime optuženog lica], Službeni list Republike Kosovo, br. 37, Priština, 28. decembar 2012.

U završnoj reči, tužilac treba da pruži preporuke za dopunske kazne, u zavisnosti od počinjenih krivičnih dela. Dosadašnja praksa je pokazala da se u mnogim slučajevima ne daju preporuke za dopunske kazne.

Imajući u vidu pravnu prirodu dopunskih kazni i njihov dopunski karakter, one omogućuju i čine delotvornijim sprečavanje kriminaliteta i resocijalizaciju osuđenih lica. Kao deo izjave, tužilac mora da uzme u obzir i predloži:

- ako je relevantno, da se okrivljenom zabrani obavljanje profesije, delatnosti ili dužnosti;
- da se zatraži naknada za gubitak ili štetu, posebno za krivična dela pribavljanja koristi. Tužilac mora biti proaktivan u smislu potrebe da osigura da se svaki put kada se nanese šteta državnom budžetu, podnese zahtev za naknadu štete. Ako je žrtvi odnosno oštećenom naneta šteta, zahtevi žrtve za naknadu štete moraju biti sastavni deo preporuka tužioca.

Tužioci imaju priliku da se u završnoj reči, kao i u drugim aktima pomenutim u ovom Uputstvu, pozovu na Smernice o kaznenoj politici ili citiraju relevantne delove sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava ili čak različitih sudova, u vezi sa obrazlaganjem otežavajućih ili olakšavajućih okolnosti na koje se pozivaju, ako su ti delovi relevantni za odmeravanje zaslužne kazne.

VI. ŽALBA NA IZREČENU KRIVIČNU SANKCIJU

Ako je tužilac revnosta u ostalim fazama postupka u pribavljanju i predstavljanju posebno otežavajućih okolnosti i ako je tužilac dao dovoljno obrazloženje sudu, sud bi trebalo da bude u boljoj poziciji da donese odluku shodno osnovanosti predmeta. Ako tužilac nije zadovoljan izrečenom kaznom, on/ona može izjaviti žalbu. Pošto se u proseku 60-70% izjavljenih žalbi odnosi na odluku o kazni, u proseku biva odobreno samo oko 20% istih.

Generalno, tužioci su praktikovali metodu da u žalbi ukažu samo na otežavajuće okolnosti propisane KZRK-om, koje sud nije uzeo u obzir, ne upuštajući se u njihovo detaljnije razmatranje, ne argumentujući njihov značaj niti zašto je te okolnosti trebalo uzeti u obzir. Prevedhodno su postupali isto i za olakšavajuće okolnosti, ne pružajući dovoljno obrazloženje, zašto takva okolnost nema istu težinu kao otežavajuće okolnosti u konkretnom predmetu.

Po pravilu, prilikom izjavljivanja žalbe na kaznu, tužilac mora da preispita odluku i oceni:

- šta je glavni osnov po kome je sud odredio kaznu;
- koje je okolnosti sud uzeo u obzir;
- koje okolnosti nisu uzete u obzir a koje tužilac smatra važnim za izricanje kazne; i
- da li je sud dao neko obrazloženje zašto nije uzeo u obzir određene okolnosti.

Nakon ove analize, tužilac će na osnovu svojih prethodnih podnesaka biti u stanju da proceni koje okolnosti treba ponovo naglasiti u žalbi i koliko obrazloženje treba pružiti da bi ih drugostepeni sud uspešno uzeo u razmatranje. Ad hoc ponavljanje okolnosti bez objašnjenja njihove važnosti nije dovoljno. Apelacioni sud će morati da shvati zašto su vaši argumenti u vezi sa značajem određenih okolnosti toliko važni da zaslužuju preispitivanje kazne.

Tužilac bi takođe trebalo da, kao i u završnoj reči, razmotri navode odbrane o olakšavajućim okolnostima i dotakne pitanje njihove relevantnosti i težine, ako smatra da im je pridat neopravdan značaj.

Nedostatak adekvatnog obrazloženja suda, posebno u slučajevima kada je sud izrekao minimalnu ili alternativnu kaznu, predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka i zato bi pažnja tužioca trebalo da bude usredsređena upravo na obrazloženje dato sudu. Istovremeno, kroz

obrazloženje, tužilac može razumeti logiku odlučivanja suda prilikom odmeravanja kazne i fokusirati žalbu upravo na pobijanje onih okolnosti koje najviše predodređuju visinu kazne.

Naravno, kao što je istaknuto u nekoliko navrata, tužilac ne bi trebalo da se poziva na otežavajuću okolnost ako ista predstavlja i elemenat krivičnog dela, kako se ista okolnost ne bi duplirala.

ZAKLJUČAK

Iz sadržine ovog Uputstva, jasno je da je uloga tužioca u usklađivanju pristupa kažnjavanju učinilaca za ista krivična dela u sličnim okolnostima izuzetno velika i značajna. Uprkos činjenici da je ova uloga retko izričito naglašena ili je čak skrivena u uopštenim odredbama ZKPRK-a, sudske odluke neće biti potpune, ukoliko budu nedostajala ovakva zalaganja. Tužioci bi trebalo da proprate dinamiku politika koje donosi Vrhovni sud, koji ima mandat po slovu zakona da usklađuje politike, kao i da proprati međunarodnu praksu i standarde u ovoj oblasti, kako bi se podigao nivo poverenja javnosti i transparentnost našeg rada.

PRILOZI:

Kontrolna lista postupka pre podizanja optužnice;

Primer optužnice - deo pozivanja na odmeravanje kazne;

Primer završne reči - deo pozivanja na odmeravanje kazne;

Primer žalbe na krivičnu sankciju.

KONTROLNA LISTA TUŽILAŠTVA

Tužilaštvo: _____

Tužilac: _____

Br. predmeta _____

Krivično delo

(obuhvata glavno krivično delo samo u ovoj oblasti):

Broj člana: _____

Kazna: _____

**Polazna osnova shodno
Smernicama o kaznennoj
politici:** _____

**Obuhvata druga krivična dela, u
slučaju da ih ima više:**

Krivično delo:

Krivično delo:

Krivično delo:

Potpis nadzornika: _____

Datum revizije: ____ . ____ . ____.

Ova kontrolna lista preispituje se zajedno
prilikom razmatranja optužnice.

1. Lične prilike okrivljenog:

- a. Starosna dob: _____
- b. Pol: _____
- c. Bračni status: _____
- d. Prihodi: _____ Druga imovina: _____
- e. Izdržavana lica (broj i njihova starosna dob): _____

2. Istorija kažnjavanja:

- a. Recidivista: ☐ Da ☐ Ne Ako je odgovor da, priložite istoriju.
- b. Drugi predmeti u postupku:

3. Okolnosti u vezi sa težinom krivičnog dela;

- a. Vrednost štete/dobiti:
- b. Broj žrtava:
- c. Ranjiva žrtva: ☐ Da ☐ Ne
- d. Starosna dob žrtava:
- e. Šteta pričinjena žrtvi:
- f. Druge okolnosti u vezi sa okrivljenim ili težinom krivičnog dela: _____

Naznake priznanja krivice:

- ☐ Da ☐ Ne

4. Sporazum o priznanju krivice

5. ☐ Da ☐ Ne

6. Žrtva posavetovana oko zahteva za obeštećenje:

- ☐ Da ☐ Ne

7. Elementi optužnice u vezi sa odmeravanjem kazne:

- a. Delo prikladno za uslovnu kaznu: ☐ Da ☐ Ne
- b. Predviđene dopunske kazne: ☐ Da ☐ Ne
 - i. Ako je odgovor 'da' koje _____
- c. Traženo trajno oduzimanje imovine: ☐ Da ☐ Ne
- d. Da li je imovina prikladna za obeštećenje žrtava: ☐ Da ☐ Ne
Ako je odgovor Da, da li su sve navedene u optužnici? _____
- e. Traženo obeštećenje žrtve: ☐ Da ☐ Ne
- f. Predviđena kazna shodno polaznoj osnovi i odnosnim okolnostima: _____

Republika e Kosovës / Republika Kosovo / Republic of Kosovo
Prokurori i Shtetit / Državni tužilac / State Prosecutor

Prokuroria Themelore në _____ / Osnovno Tužilaštvo u _____ / Basic Prosecution Office in _____
Departamenti _____ / Odeljenje / _____ Department

PP.br. _____ / _____

Dana: _____._____._____.

OSNOVNOM SUDU _____

Odeljenje _____

Na osnovu odredaba člana 240. st. 1, 241 i 242 stav 1 ZKPRK-a podnosimo ovu:

OPTUŽNICU

.....
.....
.....
.....
.....

Tužilaštvo je, ocenjujući elemente krivičnog dela i upoređujući ih sa činjeničnim stanjem argumentovanim na osnovu dokaza, našlo da se mimo dobro osnovane sumnje može zaključiti da radnje koje se stavljaju na teret okrivljenom, sadrže sve elemente krivičnog dela za koje se tereti, zbog čega smatramo da je optužnica opravdana i zakonski utemeljena.

Relevantne otežavajuće i olakšavajuće okolnosti

Istovremeno, tužilaštvo je tokom istražnih radnji u prethodnom postupku, u skladu sa članom 121 ZKPRK-a, prikupilo potrebne podatke o okrivljenom koji će pomoći ovom sudu da donese pravičnu odluku u kasnijoj fazi postupka.

U ovoj fazi kao tužilaštvo, želeli bismo da skrenemo pažnju suda na težak psihološki uticaj koji su postupci okrivljenog imali ne samo na žrtvu već i na njene roditelje, koji dugo vremena nisu znali za sudbinu svog sina. Otežavajuće okolnosti predložene u gorenavedenom opisu postupaka okrivljenog ukazuju na njegovu težinu i odgovornost. Stalne pretnje i ucene koje je okrivljeni iznosio na račun roditelja, kao posrednih žrtava, kako bi od njih pribavio korist, takođe su pokazatelji visokog stepena umišljaja, ali i njegovog karaktera.

Uprkos činjenici da je okrivljeni prilikom saslušanja od strane tužioca izjavio da se kaje zbog svojih postupaka, grubost koju je pokazao tokom nezakonitog lišavanja slobode žrtve A.A punih 20 dana, u velikoj meri umanjuje tvrdnju da je isto učinio pod pritiskom svog rođaka.

Tužilaštvo zadržava pravo da u kasnijoj fazi postupka, pre donošenja odluke ovog suda, iznese dodatne i detaljne informacije o okrivljenom, njegovom finansijskom stanju i druge podatke koje smatra relevantnim za donošenje meritorne odluke u vezi sa okrivljenim.

DRŽAVNO TUŽILAŠTVO

PP.br. ____/____

Dana: __.__._____.

OSNOVNOM SUDU _____

Odeljenje _____

U skladu sa članovima 49, 352 i članom 353 stav 1 ZKPRK-a, podnosim:

ZAVRŠNU REČ

.....
.....
.....
.....

Rezime u vezi sa mišljenjem državnog tužilaštva u vezi sa relevantnim olakšavajućim i otežavajućim okolnostima

Kada je reč o odmeravanju kazne okrivljenom B.B, tužilaštvo smatra da se u radnjama okrivljenog, dokazanim tokom sudskog procesa i detaljno opisanim u prethodnom delu, može jasno uočiti da otežavajuće okolnosti evidentne u ovom predmetu prevladavaju nad bilo kojom olakšavajućom okolnošću, koju je izneo sam okrivljeni ili njegova odbrana. Međutim, da bi se stekla bolja slika, državni tužilac, nakon analize pojedinačnih otežavajućih i olakšavajućih okolnosti, predlaže pretresnom veću da prilikom izricanja kazne uzme u obzir sledeće:

- Umišljaj okrivljenog ogleda se u neprekidnim nezakonitim postupcima, duž utvrđenog vremenskog perioda, pomaganja ostalih okrivljenih u nesmetanom obavljanju njihove delatnosti, što predstavlja poseban pokazatelj da je okrivljeni pokazao snažnu odlučnost u izvršenju krivičnog dela;
- Žrtva krivičnog dela bila je posebno nezaštićena, ne samo zbog svog uzrasta (12 godina), već i zbog toga što je bila u nemogućnosti da se udalji sa lokacije na kojoj je držana, zbog nedostatka novca za prevoz, i usled konstantnih pretnji kojima je bila izložena.
- Okrivljeni ne samo da je bio službeno lice, što je element krivičnog dela u ovom predmetu, već je istovremeno prekršio poverenje, imajući u vidu da je žrtva verovala da će joj zbog položaja koji ima, pružiti zaštitu od drugih okrivljenih, a ne da će je i sam zloupotrebiti. Ovu

okolnost zajedno sa ranjivošću žrtve, kao tužilaštvo, smatramo dvema najvažnijim okolnostima za odmeravanje kazne.

Kada je reč o olakšavajućim okolnostima i navodima o njihovom postojanju, tužilaštvo traži od suda da uzme u obzir sledeće:

- Što se tiče kajanja okrivljenog - vredi napomenuti da uprkos činjenici da je okrivljeni tokom suđenja izjavio da se kaje zbog svojih postupaka, takvo kajanje nije izgledalo stvarno, s obzirom na to da je odmah po izlasku iz ove sudnice ismevao i vređao roditelje žrtve. Ovakvi postupci dovodi u pitanje njegovo kajanje i da li je isto učinjeno samo s namerom da izbegne težu kaznu. Stoga ovo tim više govori u prilog okolnosti, koja bi se u ovom slučaju uzela kao otežavajuća, jer predstavlja odraz sumnjivog karaktera okrivljenog.
- Takođe, tužilaštvo smatra da uprkos činjenici da okrivljeni pati od hroničnih kardiovaskularnih oboljenja, ova okolnost zasluđuje manji obzir u odnosu na otežavajuće okolnosti u vezi sa težinom i dugoročnim posledicama koje će učinjeno delo imati na žrtvu. Takva ocena se takođe zasniva na principima Smernica o kaznenoj politici Vrhovnog suda iz 2018. godine u delu koji govori o težini različitih otežavajućih i olakšavajućih okolnosti.
- Okrivljeni je takve starosne dobi da je razumno trebalo da bude svestan svojih nezakonitih postupaka i posledica koje oni nose. Tim pre kada uzmemo u obzir da je okrivljeni sam otac deteta istog uzrasta, što bi trebalo dodatno da oteža barem njegovu moralnu odgovornost,.

Na kraju, moram naglasiti da kao državni tužilac ne nalazim za shodnim da predložim bilo kakvu olakšavajuću okolnost u korist okrivljenog koja bi išla u prilog ublažavanja njegove kazne, bar ne kada govorimo o težini i značaju otežavajućih okolnosti u ovom predmetu.

Okrivljeni je, na osnovu spisa tužilaštva, podataka koji su već predloženi sudu, dobrog imovnog stanja, stoga tražimo da sud prilikom donošenja odluke o kazni odredi okrivljenom obavezu obeštećenja, na osnovu podataka predloženih u Izjavi o šteti sadržanoj u spisu predmeta.

Polazeći od ovoga, predlažem sudu da, na osnovu svega gorenavedenog, okrivljenom B.B., izrekne kaznu kojom će postići svrhu kazne, kako u pojedinačnom, tako i u opštem smislu. Izrečena kazna će zasigurno uticati na okrivljenog da ubuduće ne ponavlja krivična dela, ali i na ostale da se uzdrže od činjenja krivičnih dela.

DRŽAVNI TUŽILAC

Republika e Kosovës / Republika Kosovo / Republic of Kosovo
Prokurori i Shtetit / Državni tužilac / State Prosecutor
Prokuroria Themelore në Prishtinë / Osnovno Tužilaštvo u Prištini / Basic Prosecution Office in Prishtina
Departamenti i përgjithshëm / Opšte Odeljenje / General Department

PP.II.br.-----/

Dana: __. __. ____.

U _____

OSNOVNOM SUDU U

- Odeljenje.....-

-Krivičnopravni odsek-

ZA

**APELACIONI SUD
PRIŠTINA**

Na osnovu člana 7 Zakona br. 03/L-225 o Državnom tužilaštvu i članova 49, 370 stav 8, 374 stav 1, tačka 1.1, 380, 381 stav 1, 382 stav 1, 383 stav 1, tačke 1.1, 1.2 i 1.4 i 384 stav 1, tačka 1.12, 387 Zakonika br. 04/L-123 o krivičnom postupku (u daljem tekstu „ZKPRK“), u zakonskom roku izjavljujem:

Ž A L B U

I. Na:

Presudu pod brojem P.br.-----/ od dana ____/____/____ Osnovnog suda u _____, Odeljenje_____, Odsek _____, kojom je okrivljeni_____, proglašen krivim za krivično delo _____, propisano i sankcionisano članom _____ stav _____ Krivičnog zakonika br. _____ Republike Kosovo (u daljem tekstu „KZRK“).

II. Usled:

1. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 383, stav 1 u vezi sa članom 384, stav 1, tačka 1.12 Zakonika br. 04/L-123 o krivičnom postupku Republike Kosovo;
2. Povrede krivičnog zakona, iz člana 383 stav 1, tačka 1.2 u vezi sa članom 385 Zakonika br. 04/L-123 o krivičnom postupku Republike Kosovo.

3. Odluke u vezi sa krivičnom sankcijom, iz člana 383, stav 1, tačka 1.4 u vezi sa članom 387, stav 1 ZKP-a;

III. PREDLOZI;

U skladu sa članom 382, stav 1, tačka 1.3 ZKPRK-a, predlažemo Apelacionom sudu da u skladu sa članom 403 ZKP-a, **PREINACI** presudu Osnovnog suda u _____ broja P.br. P.br.-----/____ od dana __.__.____, u vezi sa kaznom izrečenom okrivljenom i istom izrekne veću kaznu od kazne koju je dosudio prvostepeni sud, u srazmeri sa težinom učinjenog krivičnog dela.

OBRAZLOŽENJE

Dana __.__.____, Osnovno tužilaštvo u _____, podiglo je Optužnicu pod brojem PP.II.br. ____/____, protiv okrivljenog _____, usled dobro osnovane sumnje da je učinio krivično delo _____, propisano i sankcionisano članom _____stav _____KZRK-a.

Okrivljeni se tereti da je na dan incidenta, u 6 sati ujutru, bez upozorenja i skrivajući svoje lice jaknom, ušao na radno mesto oštećenog, tražio mu novac i fizički ga napao pesnicama. Tek kada je oštećeni nakon par minuta uzvratio okrivljenom, isti je pobeo sa mesta događaja. Telesne povrede koje je žrtva zadobila, prema sudsko-medicinskom veštaku, su trajne prirode.

Osnovni sud u _____, presudom P.br. ____od dana __.__.____, okrivljenog _____ je proglasio krivim (po osnovu **priznanja krivice**) za krivično delo _____, propisano i sankcionisano članom _____stav _____ i izrekao mu je zatvorsku kaznu u trajanju od _____, koja će biti izvršena nakon pravosnažnosti presude.

U skladu sa članom _____stav _____KZRK-a, zaprećena kazna za ovo krivično delo, u rasponu je od _____do _____godina zatvora.

Državni tužilac nezadovoljan ovom odlukom suda, u vezi sa **visinom** izrečene **kazne**, izjavljuje ovu žalbu imajući u vidu da je odmeravanje i određivanje kazne okrivljenom izvršeno u suprotnosti sa odnosnim odredbama KZRK-a, ZKPRK-a i Smernicama o kaznenoj politici Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu „Smernice“);

1. **Bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 383, stav 1 u vezi sa članom 384, stav 1, tačka 1.12 Zakonika br. 04/L-123 o krivičnom postupku Republike Kosovo;**

Državni tužilac smatra da je prvostepeni sud prilikom sastavljanja žalbene presude načinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, iz člana 384. stav 1. tačka 1. 12. ZKPRK-a, time što nije naveo dovoljne i jasne razloge u vezi sa okolnostima koje je sud uzeo u razmatranje prilikom izricanja kazne okrivljenom. Krivično delo za koje je okrivljeni proglašen krivim prilično je teško

zbog činjenice da je pravo dobro zaštićeno pravnim sistemom, ugroženo i oštećeno postupcima okrivljenog. Štaviše, oštećeni je pretrpeo trajne telesne povrede kao rezultat radnji koje se okrivljenom stavljaju na teret. Stoga, tužiocu nije jasno kako je i zašto sud, prilikom odmeravanja i izricanja kazne, uzeo u razmatranje više olakšavajućih nego otežavajućih okolnosti.

Nedovoljno obrazloženje čini povredu člana 370 stav 8 ZKPRK-a. Dok prema članu 384 st. 1.12, presuda koja nije izrađena u skladu sa članom 370 predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka. Iz obrazloženja presude nije jasno šta je podstaklo sud da za kaznu od jedne do deset godina, izrekne malo više od minimalne zaprećene kazne, za tako teško i ozbiljno krivično delo. Presuda ne sadrži dovoljne razloge koji govore u prilog činjenici zašto je sud prilikom odmeravanja kazne, od **sedam (7)** okolnosti, uzeo u obzir samo **jednu (1)** i to samo *priznanje krivice* od strane okrivljenog, što ide u prilog okrivljenom, ali nije uzeo u obzir nijednu od drugih 6 okolnosti koje okrivljenom idu na štetu.

Državni tužilac smatra da je krivični postupak formalan i kao takav, sve radnje preduzete u ovom postupku, **uključujući** postupak odmeravanja kazne, moraju biti u skladu sa odredbama propisanim zakonom / zakonikom i dovoljno obrazložene. Sve u cilju izbegavanja mogućih sumnji u objektivnost suda, moguću arbitrarnost ili dokazivanja strankama u postupku, posebno opštoj javnosti, da je održano pravično suđenje.

2. Zbog odluke o krivičnoj sankciji, iz člana 383 stav 1, tačka 1.4 u vezi sa članom 387 stav 1 ZKPRK-a;

Državni tužilac smatra da prvostepeni sud nije izrekao pravičnu kaznu okrivljenom, u srazmeri sa krivičnim delom koje je počinio i oštećenim pravnim dobrom.

Razlog za to je činjenica da državni tužilac smatra da žalbom pobijena presuda ne sadrži sve okolnosti predviđene članom 70. KZRK-a, koje su uticale na izricanje visine kazne.

Presudom br. PP/I_____. od dana _____., ali i u završnoj reči državnog tužioca od dana _____. sudu su predočene i obrazložene okolnosti od značaja za odmeravanje kazne, kada sem priznanja krivice, predmetni tužilac nije smatrao da postoje druge relevantne olakšavajuće okolnosti u datom predmetu, štaviše smatrao je da je i ova poslednja manje važna imajući u vidu činjenicu da se otprilike 5 meseci okrivljeni skrivao od sudskih organa. Suprotno je bio slučaj sa otežavajućim okolnostima, pošto je u ovom konkretnom predmetu tužilac stavio naglasak na dve najvažnije kategorije otežavajućih okolnosti:

- Okolnosti u vezi sa žrtvom i stepenom pričinjene štete;
- Okolnosti u vezi sa načinom izvršenja krivičnog dela;

smatrajući ih težim od okolnosti na koje se pozvala odbrana, u vezi sa kajanjem i žaljenjem okrivljenog.

Iz obrazloženja pobijene presude sledi da je, na strani ____ stav ____ pobijene presude, sud od **sedam (7)** okolnosti uzeo u obzir samo **jednu (1)** i to samo *priznanje krivice* okrivljenog. Presuda ne navodi razloge u vezi sa drugim okolnostima propisanim članom 69, stav 3, kao što su:

- a) stepen krivične odgovornosti,

- b) motiv,
- c) intenzitet ugrožavanja ili oštećivanja zaštićene vrednosti,
- d) okolnosti u kojima je izvršeno delo, kao i
- e) ponašanje učinioca nakon izvršenja krivičnog dela

Kada je reč o **stepenu krivične odgovornosti**, nema dileme da je okrivljeni krivično delo počinio sa direktnim umišljajem. Na dan incidenta, rano ujutru je otišao na radno mesto oštećenog, napao ga bez upozorenja, pesnicama, svom snagom. Kao što svedoči video snimak, napad je trajao nekoliko minuta. Kao što je oštećeni posvedočio, tokom udaraca, okrivljeni je tražio novac. Iz ovoga proizilazi i **motiv**. Okrivljeni nije otišao da tuče oštećenog iz nekog ličnog razloga, iz bilo kakve osvete, jer se nikada nisu poznavali i nisu imali nikakav lični sukob. Više je nego jasno da je motiv razbojništvo. Dalje, o **intenzitetu ugroženosti i pričinjenoj šteti** najbolje svedoči sudsko-medicinsko veštačenje, koje potvrđuje da je okrivljeni zadobio trajne telesne povrede, kao rezultat postupaka okrivljenog. I na kraju imamo **ponašanje okrivljenog** nakon izvršenja krivičnog dela. Okrivljeni se skrivao i bio je nedostupan organima gonjenja oko 5 meseci, do dana kada ga je **nekoliko policijskih službenika slučajno identifikovalo i potom uhapsilo**.

Kada je reč o kategoriji okolnosti, državni tužilac skreće pažnju drugostepenog suda na činjenicu da prvostepeni sud nije uzeo u obzir sve otežavajuće okolnosti predmeta već samo olakšavajuće okolnosti. Štaviše, **uzeo je u razmatranje** olakšavajuće okolnosti **koje uopšte nisu propisane** članom 70 KZRK-a.

Shodno tome, kao olakšavajuće okolnosti, prvostepeni sud je uzeo, citiram¹⁷:

- a) *Okrivljeni je bio iskren tokom prvog saslušanja;*
- b) *Priznao je krivicu;*
- c) *Izneo je kajanje;*
- d) *Ranije neosuđivan;*
- e) *Izvinjenje;*
- f) *Obećanje da ubuduće neće izvršiti neko krivično delo;*

U ovom konkretnom predmetu, smatramo da u stvari imamo dupliranje navedenih olakšavajućih okolnosti iste prirode i to iskrenosti, izvinjenja, kajanja, obećanja za budućnost. Štaviše, sud u obrazloženju uopšte nije dao nikakvo obrazloženje o tome koje su konkretne radnje okrivljenog navele sud na takav zaključak, tim više kada se zna da je okrivljeni bio nedostupan organima gonjenja oko 5 meseci i da je samo igrom slučaja identifikovan i nakon toga uhapšen od strane policije. Takav postupak okrivljenog dovodi u sumnju njegovo iskreno kajanje zbog počinjenog dela i prema proceni tužilaštva umanjuje težinu olakšavajućih okolnosti koje je sud uzeo u obzir, ublaživši kaznu u neopravdanoj meri.

Iznenaduje da se sa otežavajućim okolnostima dogodilo upravo suprotno. Dok član 70, stav 2 KZRK-a predviđa **ukupno 13 otežavajućih okolnosti**, sud prvog stepena, je prilikom odmeravanja kazne, uzeo u obzir **samo jednu (1) otežavajuću okolnost** i istoj je dao manju težinu pri odmeravanju kazne.

¹⁷ Vidi stranu 3 stav 4, red 3,4 i 5 žalbene presude;

3. Smernice o kaznenoj politici Vrhovnog suda Kosova, iz 2018. godine (u daljem tekstu „Smernice“);

Tužilaštvo smatra da izrečena kazna nije u skladu sa Smernicama Vrhovnog suda. Kao što se može videti u Smernicama, u delu pod zaglavljem „TABELA ZA ODMERAVANJE KAZNE”, na strani 201, Tabela I, red (j), za krivično delo za koje je zaprećena kazna zatvora od jedne (1) do deset (10), godina, predviđa se da ako postoje faktori koji ukazuju na više **olakšavajućih okolnosti** nego otežavajućih, zaprećena je minimalna kazna od četiri (4) godine. Dok je sud prvog stepena izrekao kaznu zatvora od 1 godine i 6 meseci. To pokazuje da, uzimajući u obzir prirodu krivičnog dela i pričinjene posledice i uprkos velikom broju olakšavajućih okolnosti koje je sud uzeo u obzir, ponovo nije mogao izreći kaznu manju od 4 (četiri) godine. Dalje, shodno Smernicama, ukoliko postoje faktori koji ukazuju na više **otežavajućih okolnosti** nego olakšavajućih, kazna izrečena okrivljenom, može dostići (8) godina. Dok u slučajevima kada su olakšavajuće okolnosti u broju ili težini, jednake otežavajućim okolnostima, kazna predviđena Smernicama treba da iznosi pet (5) godina.

Stoga, s obzirom na gorenavedeno, državni tužilac smatra da izrečena kazna nije pravična i u srazmeri sa počinjenim krivičnim delom, jer su olakšavajuće okolnosti koje je sud uzeo u razmatranje nesrazmerno uticale na odmeravanje / određivanje tako blage kazne okrivljenom A.A.

Štaviše, pobijena presuda ne pruža dovoljno obrazloženje da bi se razumelo koji su razlozi / okolnosti uverili sud da izrekne tako nisku kaznu kada se uzme u obzir činjenica da je maksimalna kazna zaprećena za predmetno krivično delo deset (10) godina, dok je okrivljeni osuđen na 1 godinu i 6 meseci.

U pobijenoj presudi takođe nedostaje obrazloženje suda zašto sud otežavajuće okolnosti koje je državni tužilac predložio kao relevantne okolnosti koje bi trebalo da budu uzete u razmatranje u konkretnom predmetu, nije uzeo u obzir prilikom odmeravanja kazne, kada je jasno da su navodi tužioca jasno obrazloženi i podržani od strane

Imajući u vidu prethodno navedeno, tužilaštvo smatra da je kazna koju je izrekao prvostepeni sud, okrivljenom A.A, u suprotnosti sa principima i pravilima utvrđenim Smernicama.

Na osnovu svega gorenavedenog, smatramo da je sud pogrešno protumačio odredbe članova 69. i 70. KZRK-a, te je posledično okrivljenom izrekao blagu kaznu koja ne odgovara učinjenom krivičnom delu.

Tužilaštvo predlaže sudu da preinači pobijenu presudu, po službenoj dužnosti i shodno žalbenim navodima, time što će preinačiti deo u vezi sa visinom kazne izrečene okrivljenom, i time okrivljenom izreći veću kaznu, u skladu sa Smernicama Vrhovnog suda Kosova.

Iz svega gorenavedenog, smatramo da je žalba izjavljena protiv gorenavedene presude u potpunosti u skladu sa zakonskim odredbama.

DRŽAVNI TUŽILAC
